

»več nacionalnih (npr. NAEP¹⁰) in mednarodnih raziskav (npr. IEA in PISA) vključilo med merilne instrumente različne tipe konstruiranih formatov reakcij v posameznih točkah. Primeri se gibljejo od točk, v katerih testi zahtevajo reagiranja v obliki kratkih odgovorov, do točk, na katere je treba odgovoriti z več stavki, ki jih imenujejo razširjene točke reagiranja.«¹¹

Za zdaj se vse zdi, da imamo opraviti s takimi poskusi merjenja višjega reda znanja, ki še ne morejo zadovoljiti vseh pričakovanj.

»Čeprav take sposobnosti, kot je kritično mišljenje in komunikacijske spretnosti v Sloveniji in povsod drugje priznavajo za pomembne dele rezultatov izobraževanja, pa je koncepcija dosežka kot čistega višjega reda spretnosti in razvitega znanja brez jasne navezave na kurikulum in njegove osnovne spretnosti ter elemente faktov, preveč kompleksna za to študijo.«¹²

Naš namen ni, da bi se še spuščali v podrobnosti študije Mojce Štraus, ki je kljub pravkar citiranemu stavku, prikazala dosežke slovenskih učencev v matematiki zelo obsežno in z upoštevanjem »kompleksnega« konteksta. Toda pravkar citirana izjava jasno opozarja na problem, ki smo se ga lotili v prvih odstavkih te obravnave. Namreč problem, ki bi ga zdaj nemara lahko opredelili kot problem povratne zanke, torej kot problem »vrnitve« na teoretsko ali, kot tudi pravimo, konceptualno in konceptijsko raven, potem ko smo na podlagi osnovnih konceptov prodrli v empirijo, ostaja predmet nasprotujočih si pogledov in posledično zasilnih rešitev. S pomočjo Bourdieuja in še s pomočjo osvetlitve problematike skozi paradigmo spora o univerzalijah, pa smo lahko videli, da je problem te povratne zanke več kot samo »akademsko« vprašanje razmerja med empirijo in teorijo, med prakso in objektiviranim vedenjem. Pridobljeni podatki in objektivirana dejstva v študijah IEA se neizogibno soočijo z zainteresiranim branjem agensov iz pedagoške prakse. Celo ko gre za ugotavljanje učnih dosežkov na področju tako domnevno čisto znanstveno utemeljenega kurikula, kot je matematika, se recepcija in percepcija rezultatov kontekstualizirata v polju, ki ga označujejo lokalne pedagoške tradicije, specifične poteze konstrukcije kurikulov, didaktične sheme itn., kar bi lahko spet vpisali in vpisali v območje pojma *habitusa*. Ali še drugače, v antropološkem pogledu gre za kulturo, ki se pri objavah rezultatov raziskav sooči z znanostjo, poleg vsega z znanostjo ali, bolj natančno, z znanstveno metodologijo primerjav učnih dosežkov v globalnem okviru. To ilustrira tudi ugotovitev Barbare Japelj Pavešić, da je bilo »za učitelje v vzhodni in centralni Evro-

¹⁰ Gre za agencijo v ZDA, ki izvaja podobne raziskave kot IEA.

¹¹ N. d., 44.

¹² N. d., 45.